

Revisieverzoek over de besluitvorming rond vrouw en ambt

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Hierbij vraag ik conform artikel 2.1 van de IRRA revisie van de besluiten van de Generale Synode van 2019-2022 inzake vrouw en ambt.

Het revisieverzoek spitst zich toe op **drie uitspraken** die hun weerslag hebben op de totale besluitvorming.

Het verzoek betreft de besluiten uit te spreken

- dat kerkelijke eenheid zich nooit verdraagt met plaatselijk voorbijgaan aan landelijke besluiten, eerder genomen met een beroep op Schrift en belijdenis;¹
- dat de argumentatie in de oorspronkelijke instructie van Gouda met betrekking tot 'letter en geest' in deze vorm niet valide is en het verzoek van de kerkenraad van Gouda om alle ambten voor vrouwen open te stellen, af te wijzen;²
- dat kerkenraden geen beroep kunnen doen op een standpunt dat door de synode niet is overgenomen, om op die wijze een handelwijze te legitimeren.³

Onderbouwing

DEEL 1 – DE BASIS VOOR DE EENHEID IS GEESTELIJK

Verzoek om revisie van de uitspraak dat kerkelijke eenheid zich nooit verdraagt met plaatselijk voorbijgaan aan landelijke besluiten die eerder met een beroep op Schrift en belijdenis genomen zijn

De uitspraak dat kerkelijke eenheid zich nooit verdraagt met plaatselijk voorbijgaan aan landelijke besluiten, is in strijd met de Schrift, met de belijdenis en met de kerkorde. Ik gebruik de Bijbelvertaling die mij het meest vertrouwd is, die van 1951.

De Schrift

In Mattheüs 16:18 verklaart onze Heiland na de belijdenis van Petrus: 'En Ik zeg u, dat gij Petrus zijt, en op deze petra zal ik mijn gemeente bouwen'. De ene kerk van Jezus Christus is gebouwd op de belijdenis van Petrus: Jezus is de Christus, de Zoon van de levende God, niet op landelijke kerkelijke besluiten.

---

¹ A) Kerk-zijn, besluit 3; herhaald in C) Kerkelijke weg, besluit 4: dat kerkelijke eenheid zich nooit verdraagt met volhardend afwijken van kerkelijke besluiten.

² B) Vrouw en ambt, besluit 1.

³ C) Kerkelijke weg, besluit 1.

In Efeziërs 4:15-16 schrijft Paulus: ‘maar dan groeien wij, ons aan de waarheid houdende, in liefde in elk opzicht naar Hem toe, die het hoofd is, Christus. En aan Hem ontleent het gehele lichaam als een welsluitend geheel en bijeengehouden door de dienst van al zijn geledingen naar de kracht, die elk lid op zijn wijze oefent, deze groei des lichaams, om zichzelf op te bouwen in de liefde.’ De eenheid van de kerk is de eenheid van het lichaam van Christus, waarvan Hij het hoofd is. Dat duidt erop dat de eenheid bestaat in de geloofsverbondenheid met Christus, en een elkaar opbouwen in de liefde die Hij aan ons bewijst en die ons aan Hem en elkaar verbindt. Nergens anders in.

Of zouden kerkenraden die de ambten openstellen voor vrouwen zich schuldig maken aan de zonde van de liefdeloosheid en zo de groei van de kerk verstoren? De synode noemt het ‘een weg van eigenmachtig handelen.’⁴ Zie mijn overweging na de conclusie hieronder (‘*Geen eigenmachtig handelen*’). Die laat zien dat dit niet het geval is. De kern van de zaak is: de eenheid van de kerken is een eenheid in Christus, ze is geestelijk.

De belijdenis

Dat vinden we ook terug in artikel 27 en 28 van de *Nederlandse Geloofsblijdenis*. Artikel 27 verklaart: ‘Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene Kerk. Zij is een heilige vergadering van de waarlijk gelovige christenen, die al hun heil verwachten van Jezus Christus, gewassen zijn door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest... Zij is verbreid en verstrooid over de gehele wereld en toch met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, door de kracht van het geloof.’

Het gaat dus om een geestelijke eenheid. Die eenheid heeft niet alleen een onzichtbare zijde, maar ook een zichtbare. Want, zegt artikel 28, ‘allen behoren zich bij haar te voegen en zich met haar te verenigen om de eenheid der Kerk te bewaren’.

De kerkorde

Ten slotte, in de kerkorde, artikel 52, worden de *Nederlandse Geloofsblijdenis*, de *Heidelbergse Catechismus* en de *Dordtse Leerregels* de drie formulieren van enigheid genoemd. Dat betekent dat op die belijdenis – als het kerkelijke antwoord op het Woord van God – onze eenheid als kerken gefundeerd is. Dat wil ook zeggen: niet op allerlei andere kerkelijke bepalingen.

Dit wordt expliciet bevestigd in de nieuwe bijlage 12 bij de kerkorde (ondertekeningsformulieren). De leer van de Schrift zoals die is verwoord in onze belijdenisgeschriften wordt genoemd ‘de basis van onze eenheid als kerkverband. Op grond hiervan hebben we elkaar gevonden en mogen we samen kerk zijn.’

De belijdenis is met andere woorden ‘herkenningspunt van het geloof dat de grondslag vormt van de gemeenschap van de kerk.’

Openlijk wordt het volgende uitgesproken: ‘Er is een heel scala van onderwerpen waarover onze belijdenis zich niet uitlaat. Ze brengt alleen de hoofdlijnen van de Bijbelse leer onder

---

⁴ C) is van oordeel 6.

woorden. Dit laat ruimte voor verdere uitwerking van de gedachten die erin verwoord worden en het plaatsen van verschillende accenten zoals de tijd/context die vereist. Zo blijft er veel ruimte voor vrije gedachtewisseling over allerlei onderwerpen en doorvertaling van bijbelse principes naar de praktijk. Onze belijdenis laat hiervoor veel vrijheid, terwijl gelijktijdig de belijdenis de grens markeert waarbinnen men dient te opereren.’ Deze formuleringen geven exact aan waar de basis voor kerkelijke eenheid ligt en waar niet.

Conclusie

De conclusie moet zijn dat de Schrift, de belijdenis en de kerkorde ons leren dat kerkelijke eenheid niet gebaseerd is op het zich houden aan allerlei kerkelijke besluiten. Daarvan mag de kerkelijke eenheid dus ook niet afhankelijk worden gemaakt, wat in de gewraakte uitspraken wel gebeurt.

Geen eigenmachtig handelen

Dit neemt niet weg dat volhardend afwijken van landelijke afspraken de eenheid onder spanning zet. Indien binnen een gemeente echter zwaarwegende en voor de kerkenraad doorslaggevende redenen bestaan om dit te doen, tot heil van de gemeente, is dit niet op te vatten als schoffering van het kerkverband of het aansturen op een breuk. Dan getuigt het bevestigen van vrouwen in een ambt tegen het synodebesluit in niet per definitie van ‘voortgaan op een weg van eigenmachtig handelen en het negeren van kerkelijke uitspraken.’⁵ Dat is dan niet het geval, wanneer publiek rekenschap wordt gegeven van het Bijbelse recht tot het aanvaarden van vrouwelijke ambtsdragers. Vervolgens is van belang dat de kerkenraad het pastoraal onverantwoord acht om de wens vanuit de gemeente te negeren, omdat hij van oordeel is dat dit schade zou toebrengen aan het gemeente-zijn. Deze combinatie van Bijbelse verantwoording en pastorale bewogenheid moge duidelijk maken waarom de typering ‘eigenmachtig handelen’ in dit geval niet van toepassing is. Het gaat om een handelen in gehoorzaamheid aan Christus. Een nadere verantwoording vindt u in DEEL 3.

DEEL 2 – DE BIJBELSE WEG

Verzoek om revisie van het besluit uit te spreken dat de argumentatie in de oorspronkelijke instructie van Gouda met betrekking tot ‘letter en geest’ in deze vorm niet valide is en het verzoek van de kerkenraad van Gouda om alle ambten voor vrouwen open te stellen, af te wijzen

De synode spreekt uit dat de argumentatie in de instructie van Gouda ‘niet valide’ is. Dit verantwoordt de synode door de argumentatie te weerspreken⁶ en te stellen dat in de

---

⁵ Zie C) is van oordeel 6.

⁶ B) overweegt voorts 7; B) is van oordeel 11; meerderheidsrapport.

toepassing voor het heden de cultuur een grote, bijna normatieve plaats krijgt.⁷

Nadrukkelijk neem ik afstand van de bewering dat in mijn toepassing 'de cultuur een ... bijna normatieve plaats krijgt'.⁸ Wat ik doe is op de cultuur en de tijdgeest een adequaat Bijbels antwoord geven: niet regels op zichzelf genomen (de 'letter') geven de doorslag, maar de Geest die Gods wet/de wil van God in het hart legt.

Het beroep op de Schrift heeft de synode wel weersproken en bestreden, maar niet weerlegd. Daarom staat de Bijbelse argumentatie die ik geef voor mij nog recht overeind. Voordat ik daarvan een overzicht geef, ga ik eerst in op een tegenargument.

Een tegenargument

In de besluittekst wordt één Bijbeltekst genoemd ter verdediging van het synodestandpunt: 1 Timotheüs 2:11-14. Kennelijk was de synode van mening dat het hier om een sleuteltekst gaat. Daarom ga ik erop in. De synode 'is van oordeel dat Paulus' motivering van het zwijggebod (met name in 1 Timotheüs 2) duidelijk maakt dat het bij de positie van man en vrouw in de gemeente niet gaat om een louter contextuele aanwijzing of toepassing, maar om een fundamentele orde die Paulus terug ziet gaan op de schepping.'⁹

Hier staat het volgende tegenover. Als het Paulus om de fundamentele scheppingsorde zou gaan, is het argument dat hij er meteen achteraan noemt onverklaarbaar. Dat is namelijk niet de schepping, maar de zondeval. Als de scheppingsorde het einde van alle tegenspraak is, dan ligt het niet voor de hand om daar een incident (een ingrijpend en verstrekkend incident, dat wel) als argument aan toe te voegen. Een argument dat niet aan de fundamentele scheppingsstructuur is ontleend, kan een scheppingsargument niet versterken.

Een andere uitleg is aannemelijker. Paulus argumenteert hier met een beroep op de Schrift op Joodse wijze. Daarin hij was geschoold. In de Joodse *midrasj* fungeert een beroep op de Schrift niet als funderend principe dat aanspraak maakt op universele geldigheid, maar als overredend argument in een actuele situatie. Aan zo'n uitleg kan geen recht worden gedaan als de concrete situatie niet wordt meegewogen.¹⁰ Het Joodse Schriftberoep voldoet nu eenmaal niet aan onze (westerse) voorwaarden voor systematisch argumenteren. Het is meer een appellerende verwijzing in een specifieke context. Dat betekent: in 1 Timotheüs 2:11-14 gaat het wél om een contextuele aanwijzing of toepassing.

Bijbelplaatsen

De Bijbeluitleg die ik voorsta kon wel eens dichter bij de bedoelingen van het Nieuwe Testament komen dan die van de synode 2022.

Deze overtuiging steunt op de volgende Bijbelplaatsen:

---

⁷ B) is van oordeel 11; meerderheidsrapport.

⁸ B) is van oordeel 11b.

⁹ B), is van oordeel 5.

¹⁰ Zie mijn brochure *Hoe komt de kerk uit de crisis?* (2021), p. 9-10.

Jeremia 31:33	de wet in het hart geschreven
Matteüs 5:17	Jezus komt de wet tot volheid brengen
Mattheüs 22:37-40	het grote gebod in de wet is de liefde
Marcus 12:30-31	het eerste, tweede en grootste gebod is de liefde
Lucas 10:27-28	in de wet staat de liefde tot God en de naaste geschreven
Johannes 13:34-35	een nieuw gebod: 'dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u liefgehad heb, dat gij ook elkander liefhebt'. Daaraan wordt de discipel herkend.
Johannes 15:12	Jezus gebod is 'dat gij elkaar liefhebt, gelijk Ik u heb liefgehad.'
Johannes 15:17	'Dit gebied Ik u, dat gij elkander liefhebt.'
Handelingen 15:28	geen andere lasten dan de noodzakelijke vier bepalingen, als onderwijs van de Heilige Geest
Romeinen 2:29	besnijdenis van het hart, naar de Geest, niet naar de letter
Romeinen 5:5	de liefde Gods in onze harten uitgestort door de Heilige Geest
Romeinen 7:6	dienen in de nieuwe staat des Geestes, niet naar de oude staat der letter
Romeinen 8:2	de wet van de Geest des levens
Romeinen 8:4	'de eis der wet vervullen' komt neer op 'wandelen naar de Geest'
Romeinen 10:4	Christus is het einde der wet
Romeinen 13:8-10	de liefde als vervulling van de wet
1 Korinthiërs 6:12	Alles is mij geoorloofd, maar niet alles is nuttig. Alles is mij geoorloofd, maar ik zal mij door niets laten knechten.
1 Korinthiërs 9:21	de wet van Christus
1 Korinthiërs 10:23	Alles is geoorloofd, maar niet alles is nuttig. Alles is geoorloofd, maar niet alles bouwt op.
2 Korinthiërs 3:1-3	aanbevelingsbrieven – de tweeslag 'letter en Geest' reikt dus verder dan de wet van Mozes
2 Korinthiërs 3:6	de letter doodt, maar de Geest maakt levend
2 Korinthiërs 3:17	waar de Geest des Heren is, is vrijheid
Galaten 5:1	Christus heeft ons vrijgemaakt. Niet opnieuw een slavenjuk!
Galaten 5:6	geloof door liefde werkende
Galaten 5:13	geroepen om vrij te zijn. Geen aanleiding voor het vlees!
Galaten 5:14	het éne woord van de naastenliefde als vervulling van de héle wet
Galaten 5:23	tegen wie de vrucht van de Geest laten zien ('liefde, ...'), is de wet niet
Galaten 6:2	door elkaars lasten te dragen, vervul je de wet van Christus
Efeziërs 2:15	Jezus heeft de wet der geboden en inzettingen buiten werking gesteld
Jakobus 1:25	de volmaakte wet der vrijheid
Jakobus 2:8	de koninklijke wet: uw naaste liefhebben als uzelf
Jakobus 2:12	de wet der vrijheid

Kunnen apostolische voorschriften net als de wet tot dodende letter worden? Ja, wanneer als gevolg van grote culturele veranderingen de verbinding van die voorschriften met de Geest, het hart, de liefde en de vrijheid – noties die in het overgrote deel van de bovenstaande teksten

centraal staan – in de geestelijke omgang met God niet meer gelegd kan worden. Als gevolg daarvan kunnen ze in zo'n situatie niet meer van kracht zijn (contra B. is van oordeel 11c en d). Er is niets onrechtmatig aan dat we dat erkennen. Het is het wijzen van de Bijbelse weg in een feitelijke situatie.

Conclusie

De conclusie hieruit is, dat het onder nieuwe omstandigheden toestaan van vrouwelijke ambtsdragers zich kan beroepen op een uitleg van de Bijbel die voluit valide is.

Wat ik bepleit

Ik pleit er niet voor dat mijn interpretatie van de Schrift dwingend aan alle kerken wordt opgelegd. De kerken zijn er in de volle breedte niet aan toe om mijn inzichten (en die van vele anderen) te delen. Bovendien, niet overal is de roep om vrouwelijke ambtsdragers even sterk aanwezig en op veel plaatsen zelfs afwezig. Wel bepleit ik de ruimte dat gemeenten in gebondenheid aan de Schrift naar hun eigen Schriftverstaan kunnen handelen.

DEEL 3 – BEROEP OP EEN NIET DOOR DE SYNODE OVERGENOMEN STANDPUNT

Verzoek om revisie van de uitspraak dat kerkenraden geen beroep kunnen doen op een standpunt dat door de synode niet is overgenomen, om op die wijze een handelwijze te legitimeren

De Schrift staat boven een kerkelijke uitspraak

In de kerk heeft niet een kerkelijk besluit, maar de Schrift het laatste woord. Zie de *Nederlandse Geloofsbelijdenis*, artikel 7. Daar wordt beleden dat geen decreten of besluiten - en dus ook geen synodebepalingen - gelijkgesteld mogen worden met de goddelijke Schriften. In overeenstemming hiermee staat in artikel 31 van de kerkorde: 'Wat bij meerderheid van stemmen uitgesproken is, zal voor vast en bondig worden gehouden, tenzij bewezen wordt, dat dit in strijd is met het Woord van God, de belijdenis of de kerkorde.' De huidige CGK-redactie van artikel 31 van de kerkorde zou de suggestie kunnen wekken dat toch de synode het laatste woord heeft: als je Bijbelse bezwaren hebt, vraag je revisie aan of ga je in appel. De kerkelijke vergadering bepaalt of die bezwaren terecht zijn. Aan die uitspraak moet je je dan houden.

Deze uitleg is echter niet te rijmen met artikel 7 NGB. In dat geval zou de kerk het laatste woord hebben, en niet de Schrift. Ze is ook in tegenspraak met de oorspronkelijke redactie van artikel 31 KO zelf. Die spreekt eerst van het recht van appel, en eindigt met de opmerking over vast en bondig, tenzij bewezen wordt, etc.

Dat de Schrift het laatste woord heeft, zelfs boven kerkelijke uitspraken, behoort tot de kern van het gereformeerde belijden (vgl. ook NGB artikel 29 over de valse kerk die aan zichzelf

meer gezag toekent dan aan Gods Woord).¹¹ Het besluit van de synode 'dat kerkenraden geen beroep kunnen doen op een standpunt dat door de synode niet is overgenomen om op die wijze een handelwijze te legitimeren' is hiermee in strijd. En een besluit dat in strijd is met de Schrift, de belijdenis en/of de kerkorde is volgens artikel 31 van de kerkorde niet bindend. Ieder synodaal besluit staat onder dit voorbehoud.

Maar moet de kerkenraad dan niet eerst bewijzen dat het synodebesluit in strijd is met de Schrift, enz.? Ja, dat is zijn taak. Echter, ook bij de synode ligt een bewijslast: als zij de Bijbelse verantwoording van het verzoek afwijst, moet zij die ook weerleggen. Want stel je voor: de indiener geeft een grondige Bijbelse argumentatie, maar de synode weerlegt die niet. Ze bestrijdt die wel, ze geeft er allerlei negatieve kwalificaties aan en stelt zelf een alternatieve voorstelling van zaken op met beroep op de Bijbel, maar ze weerlegt niet. Althans, de indiener ziet zijn voorstel niet overtuigend weerlegd. Dan staat voor de indiener van het revisieverzoek zijn Bijbelse motivering nog helemaal overeind. Het feit dat de synode die afwijst zonder die te weerleggen, is voor hem een bewijs (vgl. artikel 31 van de kerkorde: 'tenzij bewezen wordt') dat de synode in strijd komt met de Schrift, dat is: met de grondige Bijbelse verantwoording die de kerkenraad geeft.

Dus ja, de synode moet weerleggen, of anders de zaak vrijgeven. Als het Schriftberoep door kerkenraden die vrouwelijke ambtsdragers aanstellen door de synode weliswaar is tegengesproken maar niet is weerlegd, dan is het beroep op de Schrift door kerkenraden die vrouwen bevestigen in een ambt legitiem.

Conclusie

Deze confessionele en kerkordelijke argumenten leiden tot de conclusie dat kerkenraden wél een beroep kunnen doen op een standpunt dat door de synode niet is overgenomen. Dat is het geval wanneer de Bijbelse argumenten die zijn aangevoerd om tot een standpunt te komen door de synode niet zijn weerlegd. Zulke kerkenraden gaan dan niet buiten de orde, maar handelen in overeenstemming met de kerkorde.

Dat vraagt van een kerkenraad wel dat die laat zien dat de Bijbelse argumentatie voor de vrouw in het ambt nog steeds overeind staat, en dat het schadelijk voor de gemeente zou zijn als vrouwen niet zouden worden ingeschakeld in de ambtelijke dienst. De verantwoording van dat laatste is nodig om duidelijk te maken dat ter wille van de onderlinge verstandhouding afzien van vrouwelijke ambtsdragers voor hem geen begaanbare weg is. Het beroep op de Bijbel voor een standpunt dat door de synode niet is overgenomen wordt dan een zaak van gehoorzaamheid aan Christus.

Utrecht, 10 november 2023

---

¹¹ Verandering van de belijdenis is een hoofdstuk apart. Dat komt doordat de belijdenis de basis is voor de eenheid van de kerken. Verandering daarvan vraagt om unanimiteit, anders leidt ze tot een breuk. Verandering van de belijdenis is hier niet aan de orde, die laat ik hier daarom buiten beschouwing.